

Туз Л. Г.

*кандидат психологічних наук, доцент,
декан психологічного факультету*

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Аврамченко С. М.

*кандидат психологічних наук, доцент,
завідувачка кафедри прикладної психології*

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ЖИТТЄВОГО ДОСВІДУ В ПРОЄКТУВАННІ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ ОСОБИСТОСТІ

THE ROLE OF PSYCHOLOGICAL INTERPRETATION OF LIFE EXPERIENCE IN DESIGNING THE LIVING SPACE OF AN INDIVIDUAL

У статті порушується тема ролі психологічної інтерпретації у проєктуванні життєвого простору особистості. Автор робить акцент на дослідженні впливу психоаналітичної інтерпретації на процес переструктурування життєвого простору. Розкрито категорії «життєвий досвід», «життєвий простір», «проєктування життєвого простору», «психологічна інтерпретація», «психоаналітична інтерпретація». Висвітлено поняття меж життєвого простору як ключове поняття у його феноменології. Підкреслено, що смислове поле життєвого досвіду людини дає змогу досліднику вивчати її життєвий простір. Розкрито специфіку герменевтичного і психоаналітичного напрямів аналізу життєвого досвіду особистості у психології. Наголошено, що саме інтерпретація є в кожному з них головним інструментом аналізу життєвого досвіду. Узагальнено наукові підходи до розуміння герменевтичної і психоаналітичної інтерпретацій. У результаті порівняльного аналізу з'ясовано спільні характеристики інтерпретації у форматі психоаналізу та герменевтичної парадигми, як-от: процесуальність; діалогічність; спрямованість на встановлення смислу; інтегративна функція. Констатовано такі їх відмінності: герменевтична інтерпретація витлумачує тексти на свідомому рівні, тоді як психоаналітична інтерпретація досліджує символічний зміст, несвідомі бажання людини, детерміновані її інфантильним досвідом; герменевтична інтерпретація припускає співвіднесеність із часом, історико-культурними особливостями, у той час як психоаналітична з метою об'єктивності цього уникає; витлумачення тексту припускає привнесення суб'єктивних змістів інтерпретатора, а психоаналітична інтерпретація наголошує на неприпустимості привнесення інтерпретатором суб'єктивних змістів. Окреслено особливості психоаналітичної інтерпретації у глибинно-корекційній практиці. Показано, що інтерпретація є підґрунтям для переструктурування життєвого простору особистості, з поступовим розширенням його меж.

Ключові слова: життєвий досвід, життєвий простір, проєктування життєвого простору, переструктурування життєвого простору, герменевтика, психоаналіз, психологічна інтерпретація, психоаналітична інтерпретація, психокорекція, внутрішня суперечливість психіки, система психологічних захистів, умовні цінності, самореалізація, самоактуалізація.

This article brings up the subject of the role of psychological interpretation in designing the living space of an individual. The author places particular emphasis on the studying the impact of psychoanalytic interpretation on the living space restructuring process. Such categories as life experience, living space, designing the living space, psychological interpretation, psychoanalytic interpretation are elaborated. The notion of the boundaries of the living space is covered as a key one in its phenomenology. It is pointed out that the sense bearing field of the life experience of a person enables a researcher to study his/ her living space. The specific nature of hermeneutic and psychoanalytic directions for analysis of the individual's life experience in psychology is defined. It is emphasized that specifically the interpretation is the main tool to analyze the life experience in each of them. Scientific approaches to understanding the hermeneutic interpretation and the psychoanalytic interpretation are summarized. As a result of the comparative analysis, the common characteristics of the interpretation in the format of psychoanalysis and the hermeneutic paradigm are determined, including: procedurality; dialogueness; focus on establishing the sense; integrative function. Their following differences are established: the hermeneutic interpretation construes the texts on a conscious level, while the psychoanalytic interpretation investigates the symbolic content, the unconscious desires of a person, determined by his/ her infantile experience; the hermeneutic interpretation assumes correlation with the time, historical and cultural peculiar features, while the psychoanalytic one avoids it for the purpose of objectivity; the text interpretation assumes addition of the subjective senses of an interpreter, but the psychoanalytic interpretation emphasizes the inadmissibility of addition of the subjective senses by the interpreter. The peculiar features of the psychoanalytic interpretation in the in-depth correctional practice are outlined. It is showed that the interpretation is a basis for restructuring the living space of an individual with gradual expansion of its boundaries.

Key words: life experience, living space, designing the living space, restructuring of the living space, hermeneutics, psychoanalysis, psychological interpretation, psychoanalytic interpretation, psychocorrection, internal inconsistency of the psyche, system of psychological defenses, conditional values, self-realization, self-actualization.

Вступ. Дослідження кола питань, пов'язаних з інтерпретацією, є традиційним у психологічній науці. Інтерпретація життєвого досвіду є суб'єктивним процесом витлумачення актуальних подій на тлі індивідуальних смислів і загальнопри-

нятих значень. У поточну ситуацію людина привносить зміст усього свого життя, власний досвід.

Сьогодні ми живемо в надзвичайно стресовому і динамічному часі. Трагічні події останніх років, пов'язані із повномасштабною війною, поглиблен-

ням економічної, політичної криз у суспільстві, екологічними, природними, техногенними, антропогенними катастрофами, зумовлюють потребу їх переінтерпретації з метою мінімізації впливу стресових чинників, збереження психічного здоров'я й адаптації людини до реалій життя.

Мета статті – порівняти особливості інтерпретації у герменевтиці і психоаналізі; визначити роль психологічної (психоаналітичної) інтерпретації у проєктуванні життєвого простору особистості.

Методи дослідження. Дослідження відбувалося у вересні 2023 року в Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького. Респондентами були 12 студентів різних факультетів і навчально-наукових інститутів, які проходили двотижневу психокорекційну групу.

Особливості та роль психоаналітичної інтерпретації у проєктуванні життєвого простору особистості вивчалися нами у процесі бесіди і спостереження. У ході дослідження ми звертали увагу на такі показники: автономність, незалежність від думки навколишніх, відчуття комфорту, психологічного благополуччя і задоволеності життям, аутоагресія і агресія у стосунках, харчова поведінка, сексуальна поведінка, режим життя, планування майбутнього. Також у полі нашого зору перебували критерії відкоригованості, сформульовані в роботах А. Маслоу, Е. Фромма, Т. Яценко, а саме: зменшення рівня тривожності, агресивності; прийняття іншої людини такою, якою вона є; толерантність; доброзичливість, відкритість у спілкуванні; спонтанність, соціальна активність; зменшення тенденції до викривлення соціально-перцептивної інформації; збільшення гнучкості й адаптивності поведінки; децентрація уваги; послаблення потреби в автоматизованих психологічних захистах; розвиток здібностей саморефлексії і самопізнання [9].

Виклад основного матеріалу. Категорію життєвого простору було введено в науково-психологічний обіг К. Левінім. Саме поняття було запропоноване в 30-х роках ХХ ст. К. Хаусхофером у контексті геополітичних досліджень. К. Левін розглядав позначене поняття через концепцію топології та теорії поля. Тотожним поняттям в концептуальному апараті теорії науковця є «психологічне поле», що охоплює уявлення людини про своє майбутнє та минуле, її поточне положення; її очікування, бажання, потреби, мотивацію, цілі, настрій, страхи, тривогу, ідеали, мрії; психологічне оточення; фізичний та соціальний світ як чинники впливу на цей простір. Автор вважав, що перебіг людського життя відбувається не стільки в реальному світі, скільки у світі, сформованому свідомістю на основі накопичених знань і життєвого досвіду, і що будь-який поведінковий акт містить у собі заряд цього досвіду. За К. Левінім, життєвий простір є сукупністю співіснуючих та взаємопов'язаних факторів, які визначають поведінку конкретного суб'єкта в поточний час «тут і зараз» [2].

Г. Томе і Г. Кехеле визначають життєвий простір як когнітивно-репрезентований і психічно-опра-

цьований реальний світ життя людини. Науковці наголошують на узгодженості між реальною життєвою ситуацією й інтерпретацією її людиною [8]. Аналіз науково-психологічних студій дає змогу стверджувати, що життєвий простір особистості є її суб'єктивно опрацьованою реальністю, результатом взаємодії з навколишнім світом, яка має індивідуальний характер; місцем докладання зусиль людини з метою осмисленої і цільової зміни умов власного існування.

У феноменології життєвого простору ключовим поняттям є його межі – фізичні і психологічні маркери, які визначають сферу особистого контролю і приватності одного суб'єкта відносно такої самої сфери іншого суб'єкта. Межі життєвого простору є динамічними. Початок їх формування відбувається в ранньому дитинстві під впливом сім'ї і значущих дорослих, адже саме сім'я є першоосновою розвитку особистості дитини. Формування життєвого простору найбільш активно відбувається в дитячому і підлітковому віці. З дорослішанням людини вони збільшуються і досягають свого піку в зрілому віці. Відповідно, з процесом старіння вони зменшуються [2; 5]. У людини, яка пережила життєву кризу, психотравму або важку хворобу, розміри життєвого простору можуть звужуватися. Проте, цей процес не є незворотнім. Дослідження доводять, що в результаті проходження корекційних груп у внутрішньо переміщених осіб відбувалося особистісне зростання, а отже, і розширення меж життєвого простору.

Життєвий досвід людини є важливою та невіддільною частиною її життєвого простору, який може розширювати або звужувати його межі. Життєвий досвід – це комплекс практично засвоєних знань, умінь, вражень, які накопичуються людиною упродовж життя на основі пережитого, випробуваного, завдяки чому вона набуває готовності до розв'язання життєвих завдань. Це потужний механізм, який дає змогу адаптуватися до мінливої життєвої дійсності, зрозуміти себе і зовнішній світ. Він є суто індивідуальним і виходить з інфантильного минулого, підвалини його фундаменту закладаються батьками і найближчим соціальним оточенням. Він створюється не тільки за рахунок подолання певних випробувань і знакових ситуацій, а охоплює всі події, що відбуваються в житті, створюючи певний багаж. Життєвий досвід – це все те, що необхідно людині для життєдіяльності. Він допомагає навчатися новому, долати життєві кризи, самореалізуватися і самоактуалізуватися. Це цілісний погляд на власне життя, який складається з пам'ятних, значущих фрагментів (подій) та їх індивідуального інтерпретування. Проте, оскільки однакових ситуацій не буває, людині з її стереотипною поведінкою, підкріпленою тенденцією «до завершення незавершених справ дитинства», в надії, що все станеться за минулим сценарієм, не завжди вдається продуктивно розв'язати актуальну проблемну ситуацію. «Хоч би якою раціональною була людина, вона не може уникнути викривлень сприймання, оцінювання, а отже, і розуміння, не може позбавитись тягара власного досвіду, традицій,

пересудів» [7, с. 33], – зазначає Т. Титаренко. Індивідуальний життєвий досвід є надзвичайно різноманітним, відтак, розуміння є поліваріантним, що зумовлює плюральність інтерпретацій.

Життєвий досвід – це ніби тканина, яка заповнює життєвий простір, його ментальна площина. Так, людина набуває досвід і наповнює його певним смислом, що, своєю чергою, позначається на її життєвому просторі. Сислове поле життєвого досвіду людини дає змогу досліднику вивчати її життєвий простір. Нами було обрано два напрями аналізу життєвого досвіду особистості в психології, а саме герменевтичний і психоаналітичний підходи. Саме інтерпретація є в кожному з них головним інструментом аналізу життєвого досвіду.

Категорія інтерпретації сьогодні перебуває у фокусі уваги багатьох наук – психології, філософії, педагогіки, медицини, гносеології, математики, фізики, літературознавства, семіотики. У психологічних дослідженнях інтерпретація представлена загалом у термінах герменевтики і психоаналізу. Герменевтична інтерпретація передбачає тлумачення текстів або переживань людини (Г.-І. Гадамер, В. Дільтей, А. Лоренцер, П. Рікер, Ю. Хабермас, М. Хайдеггер, Ф. Шлейєрмахер, А. Брудний, Н. Ігнатенко, З. Карпенко, С. Квіт, Ю. Лотман, Н. Чепелева та інші), психоаналітична – об'єктивування за явними значеннями семантики латентного змісту (А. Адлер, М. Балінт, Е. Бібрінг, Ф. Буш, Д. Віннікот, М. Гілл, Е. Гловєр, Р. Грінсон, А. Жибо, О. Кернберг, М. Кляйн, П. Куттер, Г. Левін, Р. Льовенштейн, Ч. Райкрофт, В. Райх, О. Ранк, Дж. Стречі, Г. Стюарт, Г. Томе і Г. Кехеле, Ш. Ференці, А. Фрейд, З. Фрейд, К. Хорні, К. Юнг, Л. Бурлачук, О. Фільц та інші) [9].

Слово «інтерпретація» (з грецької мови) означає розкриття змісту чого-небудь, пояснення, витлумачення; витлумачення, пояснення, переклад на більш зрозумілу мову; встановлення змісту понять чи значення елементів формалізму засобом їх аплікації на ту чи ту предметну область, а також результат зазначеної процедури; робота мислення, спрямована на розшифрування прихованого змісту (П. Рікер). Так, акцент робиться на когнітивному складнику інтерпретації, її побудові через співвіднесення одержаних даних з існуючими, усталеними. Інтерпретація виконує функцію узагальнення інформації, є сполучною ланкою, «перекладачем» інформації, що надходить із зовнішнього світу, на внутрішню мову людини відповідно до її життєвого досвіду, тобто розкриває зміст вихідного тексту в контексті досвіду тієї чи тієї людини. Будь-яка інтерпретація передбачає організуючий принцип для розуміння життєвого досвіду людини, принцип, який може зінтегрувати її минуле» [9].

Інтерпретація – це суб'єктивний перегляд дійсності, здатність суб'єкта забезпечувати її розуміння, осмислення й переосмислення, психологічна функція інтерпретації полягає у виявленні смислу, встановленні визначеності. Г.-І. Гадамер пише: «Інтерпретувати слід усюди, де ми не можемо довіряти безпосередності явищ. Так інтерпретує психолог,

коли йому треба зважити очевидний смисл життєвих виявів чи висловлювань, аби вирішити питання про те, що відбувається в несвідомому» [9].

Розглянемо поняття інтерпретації у герменевтиці. «Герменевтика» визначається як мистецтво тлумачення, побудова загальних правил інтерпретації і розуміння. Термін «hermenia» має кілька близьких одне до одного значень: роз'яснювати, тлумачити, повідомляти, інтерпретувати, розуміти. Герменевтика, за П. Рікером, є теорією операцій розуміння в їх співвіднесенні з інтерпретацією текстів, поступове здійснення інтерпретацій. Згідно з твердженням Н. Чепелевої, предметом дослідження герменевтики є не тільки аналіз логіко-граматичної структури тексту, а й особистісний складник інтерпретації і розуміння, тобто пов'язування мети, намірів автора тексту, його життєвого досвіду. Так, інтерпретація є механізмом смислового збагачення тексту, породженням, синтезом нового смислу [6].

О. Назарук відзначає, що аналіз текстів-нарративів у площині герменевтики дає змогу вивчення ступеня інтегрованості особистого досвіду людини, що відбувається через усвідомлення власних важливих подій. Такий підхід допомагає спеціалісту працювати з виявленими аспектами життєвого досвіду особистості, з урахуванням життєвих тем, що її хвилюють. З поступовим звільненням свого минулого від впливу проблемно-домінуючих історій людина отримує можливість передбачати, очікувати та планувати менш проблемне майбутнє, відтак структурувати історію свого життя [3; 4].

С. Квіт наголошує, що інтерпретація «покликана розв'язувати загальні проблеми комунікації – з'ясувати та пояснювати точки зору з того чи того приводу, знаходячи спільний ґрунт для розмови, обміну думок, розуміння проблеми в межах певного колективу (нації, професійної групи тощо)» (цит. за: [9, с. 6]). Г.-І. Гадамер відзначає, що інтерпретація охоплює і загальну співвіднесеність людей один з одним і зі світом загалом. Так, інтерактивний, міжособистісний аспект інтерпретації.

У площині психоаналізу подаються такі визначення поняття інтерпретації: переведення в усвідомлений стан несвідомого змісту джерела, історії, способу або причини певної психічної події (Р. Грінсон); с твердження, спрямовані на розкриття певних аспектів поведінки людини, які раніше нею повною мірою не усвідомлювалися (І. Вайнер); процес, у ході якого психолог словами виражає те, що він зрозумів у психічному житті людини, ствердження нового знання про неї (Б. Мур, Б. Файн); повідомлення психолога, яке надає психологічній продукції (сновидінню, симптому, ланцюгу вільних асоціацій) значення, що розширює або поглиблює те значення, яке надає їй сама людина (Ч. Райкрофт); вербальна інтервенція аналітика, спрямована на усвідомлення пацієнтом несвідомих аспектів своєї психіки... головний засіб допомоги пацієнту в усвідомленні тих динамічно активних аспектів його психіки, які беруть участь у несвідомих конфліктах (В. Техке); висловлювання психолога, яке допомагає привнести до свідомості

раніше несвідомий комплекс, а також опори і систему захистів, яка утримує цей комплекс у несвідомому (Х. Дікманн); «переклад» прихованих і неусвідомлюваних смислів, які продукуються пацієнтом, на зрозумілу і максимально очевидну для нього словесну мову (О. Фільц, Р. Гаубль, Ф. Лямонт). Отже, автори роблять акцент на тому, що матеріал, який підлягає інтерпретації, має інший, додатковий або альтернативний зміст, окрім очевидного. Інтерпретація – процедура розпізнавання прихованого від людини матеріалу і повідомлення їй несвідомого змісту в момент, коли цей зміст прагне прорватися до свідомості. Саме інтерпретації через усвідомлення імпліцитного матеріалу ведуть до прогресивних змін у поведінці людини [9].

Н. Зборовська робить акцент на протилежності герменевтичної і психоаналітичної інтерпретацій і наголошує, що остання спрямована на пошук прихованих «нижніх» смислів, детермінованих ранніми дитячими переживаннями людини. Згідно з Г.-І. Гадамером, психоаналітична інтерпретація «не намагається зрозуміти, що хоче сказати інший, а, навпаки, намагається зрозуміти, що він не хоче сказати, або навіть не припускає того, що він може сказати» (цит. за: [9, с. 62]).

Спільними характеристиками інтерпретацій у форматі психоаналізу та герменевтичної парадигми є процесуальність, діалогічність, що лежить в основі їх побудови; функція встановлення смислу; інтегративність. Герменевтична інтерпретація витлумачує тексти на свідомому рівні, тоді як психоаналітична інтерпретація досліджує символічний зміст, несвідомі бажання людини, детерміновані її інфантильним досвідом; герменевтична інтерпретація припускає співвіднесеність із часом, історико-культурними особливостями, у той час як психоаналітична з метою об'єктивності цього уникає; витлумачення тексту припускає привнесення суб'єктивних змістів інтерпретатора, а психоаналітична інтерпретація наголошує на неприпустимості привнесення інтерпретатором суб'єктивних змістів (що є непрофесійним і потребує власної корекції психолога).

Особливістю психоаналітичної інтерпретації у форматі групової психокорекції, на основі якої проводилося наше дослідження, є те, що вона передбачає врахування: концептуальних засад психодинамічної теорії; цілісності психіки, системної впорядкованості свідомої і несвідомої її сфер; єдності, взаємозв'язку та симультанного злиття свідомого з несвідомим; структурних, енергетичних, процесуальних аспектів психіки; ітеративності, інваріантності поведінкових виявів; наявності суперечностей психіки (що об'єктивуються в сукупності вербального та невербального матеріалу); особливостей і гостроти емоційних реакцій учасника групи (відповідно до постулату про емотивність виявів несвідомого); феноменологічного підходу, тобто авторського розуміння символіки і поведінки; полізначності й архетипного значення символіки; механізмів символізації (згущення, зміщення, натяк, маскування кількості, гіперболізація, локалізація, від супротивного або обернена протилежність та інші) [9].

Як відзначалося вище, провідну роль у надзвичайно важливому і відповідальному процесі формування життєвого простору відіграє сім'я. Сім'я є першим суспільним середовищем існування дитини, джерелом її емоційної підтримки, ланкою, яка передає від покоління до покоління культурні цінності. Саме психоаналітична інтерпретація, яка стосується ранніх рівнів розвитку особистості, дає змогу об'єктивувати глибинно-психологічні чинники, пов'язані із сімейною ситуацією, які мають вплив на створення життєвого простору.

Процес групової психокорекції, що відбувається під глибинно-психологічним кутом зору, спрямований на виявлення несвідомих компонентів, механізмів і процесів, прихованих у глибинах психіки людини. Таке пізнання здійснюється на власному матеріалі людини і дає їй змогу усвідомити вплив на її актуальну поведінку інфантильного досвіду, який породжує деструктивні тенденції, що імпотують психіку. Через розуміння внутрішньопсихічних процесів, розширення самоусвідомлення інтерпретація сприяє інтеграції психіки суб'єкта. Глибинно-психологічне пізнання допомагає людині згармонізувати власні дії з просоціальними інтересами та набутти соціальної адаптованості [1; 9].

Наш багаторічний досвід проведення психокорекційних груп доводить, що інтерпретація сприяє синтезу свідомого змісту психіки з несвідомим. Вона є ніби «променем», який висвітлює внутрішні взаємозв'язки в поведінковому матеріалі людини, які вона не бачить через опори, маскування та викривлення, що характерні процесам суб'єктивної інтегрованості психіки. Людині «все відомо» і «не відомо» водночас, відтак інтерпретація психолога спрямована на допомогу в усвідомленні латентного змісту психіки.

Інтерпретація в глибинно-корекційному процесі має спрямування на виявлення закономірностей феномену психічного в його індивідуальній неповторності. Таке пізнання здійснюється за умов цілісного включення суб'єкта у процес навчання, в якому актуалізуються всі три сфери психічного: когнітивна (мисленнєва), емоційна і поведінкова. Важливо наголосити на тому, що побудова інтерпретації відбувається на поведінковому матеріалі учасника групи, активність якого є внутрішньо детермінованою і не зумовлюється зовнішніми спонукками. Тому вона є доказовою, переконливою для суб'єкта, який приймає її зміст без опорів. Інтерпретація спрямована на об'єктивування таких аспектів поведінки людини, які вона або не може бачити самотійно, або бачить у викривленому вигляді [9].

Інтерпретація спирається на висловлювання учасника психокорекційної групи, які стимулюються запитаннями психолога. Загалом процес інтерпретації має таку логічну послідовність: виокремлення психологом важливих елементів у поведінковому матеріалі, в єдності вербального і невербального матеріалу людини, що відбувається в умовах спонтанності і невимушеності в поточній ситуації «тут і зараз»; встановлення асоціативних зв'язків; посту-

пова побудова діагностичної гіпотези на основі багаторівневого аналізу поведінкового матеріалу, її постійна перевірка й уточнення (точна гіпотеза неодмінно підтвердиться); озвучення психологом інтерпретації, за умови готовності суб'єкта до її розуміння і сприйняття, дозовано, у такій формі і в такий момент, щоб людина відчувала себе на пів кроку попереду психолога. Таким чином, людина не отримує готові знання, а здобуває їх у партнерській співпраці та діалогічній єдності з психологом. Разом із тим, інтерпретація не несе завершеного знання, а радше відкриває людині можливість здобуття нових знань про себе, які задають перспективу самопізнання та сприяють інтеграційним процесам особистості на реалістичних засадах [9].

Інтерпретації психолога синтезуються з поступовістю, порційністю, багаторівневістю корекційного процесу, покроковим розширенням поля свідомості людини, що забезпечує поступовий перехід на вищий рівень зінтегрованості психіки, сприяє створенню підґрунтя для аутопсихокорекції суб'єкта і, відповідно, переструктуруванню життєвого простору.

Отже, інтерпретація є вагомим та невіддільним складником діагностико-корекційного процесу, що спрямований на розкриття імпліцитних факторів, які породжують внутрішню суперечливість психіки. Інтерпретація сприяє баченню причинно-наслідкових взаємозв'язків, розумінню детермінованості актуальної поведінки характером стосунків із первинними лібідними об'єктами (об'єктні стосунки), її спрямованості на реалізацію «незавершених справ дитинства», що продукує стереотипну поведінку в різних життєвих ситуаціях, імпонує психічну активність, зумовлює труднощі в адаптації, самореалізації та самоактуалізації [9].

Інтерпретація спирається на пізнання умовних цінностей, які охоплюють глибинні, інфантильні цінності. Процес психокорекції загалом і інтерпретація зокрема також спираються на загальну для всіх людей, універсальну тенденцію психіки «від слабкості до сили», тобто бажання кожної людини бути сильною, самореалізованою й успішною. Завдання інтерпретації – показати, проілюструвати людині на її спонтанному поведінковому матеріалі, де і яким чином вона викривляє реальність на догоду інфан-

тільним цінностям, що були сформовані в едіпів період, та не виправдано сподівається на самоактуалізацію. соціальний успіх. Отже, інтерпретація асимілює каузальний і проспективний моменти, тобто такою самою мірою «повернута обличчям» назад, до глибинних, інфантильних детермінант поведінки, як і вперед, до майбутнього, до соціального успіху, самореалізації і самоактуалізації суб'єкта [1; 9].

Висновки. Дослідження специфіки та ролі психоаналітичної інтерпретації у проектуванні життєвого простору особистості у процесі проведення нами психокорекційних груп дає підстави зробити висновок про суттєве покращення усіх критеріїв відкоригованості і якості життя, а саме: збільшення автономності, самостійності, незалежності від позиції навколишніх; поява відчуття комфорту, психологічного благополуччя і задоволеності життям; зменшення виявів аутоагресії і агресії у стосунках з навколишніми, тривожності, депресивних виявів, покращення настрою і самопочуття; збільшення доброзичливості, відкритості у спілкуванні, поява бажання будувати партнерські стосунки; оптимізація фізіологічних показників (нормалізація харчової поведінки, сексуальної поведінки, покращення сну); дотримання режиму життя; збільшення відкритості до нового досвіду; бажання жити повноцінним життям у поточній ситуації «тут і зараз»; бачення перспектив майбутнього, бажання і можливість його планування; розвиток здібностей самопізнання. Усе наведене вище є підґрунтям для переструктурування життєвого простору особистості, з поступовим розширенням його меж, що відбуватиметься у постгруповий період.

Психоаналітична інтерпретація в корекційному процесі сприяє ретроспективному синтезу актуальної поведінки людини з її попереднім життєвим досвідом, що відбувається через усвідомлення глибинних джерел поведінки на основі переосмислення минулого досвіду. Це каталізує розширення самоусвідомлення та розвиток навичок самопізнання, що зумовить прогресивні зміни психіки суб'єкта та оптимальність його поведінки. Відтак у результаті психокорекції відбувається переструктурування життєвого простору, що сприяє самоактуалізації особистості. Перспективи дослідження полягають у лонгітюдному дослідженні ролі психологічної інтерпретації у проектуванні життєвого простору особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аврамченко С. М. Пізнання внутрішньої суперечливості психіки суб'єкта методом психомалюнка : автореф. ... дис. к. психол. н. : 19.00.07. Івано-Франківськ, 2004. 20 с.
2. Левін К. Мандрівка кризь ілюзії. Львів : Свічадо, 2007. 478 с.
3. Назарук О. М. Вікові аспекти розуміння особистого досвіду. Проблеми психологічної герменевтики : монографія / За ред. Н. В. Чепелевої. Київ : Міленіум, 2004. С. 217–237.
4. Назарук О. М. Дослідження рівня соціальної адаптованості методом наративу. *Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика* / За ред. Н. В. Чепелевої. К. : Міленіум, 2005. Т. 2, вип. 3. С. 157–168.
5. Нікітіна М. Г. Життєвий простір. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]. Редкол. : І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-19293>. ст 14.
6. Розуміння та інтерпретація життєвого досвіду як чинник розвитку особистості : монографія / за ред. Н. В. Чепелевої. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 276 с.
7. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. Київ : Либідь, 2003. 376 с.
8. Томе Г., Кехеле Г. Психоаналітична терапія. Теорія і практика. Том 1 : Теорія. Львів : Літопис, 2021. 720 с.
9. Туз Л. Г. Психоаналітична інтерпретація як засіб корекції поведінки учасників активного соціально-психологічного навчання : дис. ... к. психол. н. : 19.00.07. Київ, 2010. 363 с.